

HET PAULUS LABYRINT

JEROEN WINDMEIJER

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door Soil Association Certification naar FSC® standaarden om verantwoord bosbeheer te waarborgen.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2021 Jeroen Windmeijer
Omslagontwerp: Wil Immink Design / iStock
Foto's auteur: © Taco van der Eb
Beeldredactie: Maarten Dessing
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Huizen
Druk: PBTisk, a.s., Czech Republic

ISBN 978 94 027 0899 8
ISBN 978 94 027 5188 8 (e-book)
NUR 305 / 400
Eerste druk luxe-editie oktober 2021

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.
® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

VOORWOORD VAN DE AUTEUR

LEIDEN UNDERGROUND

Tunnels onder de stad?

In de zomer van 1989 kwam ik in Leiden wonen om er culturele antropologie te studeren. Van het begin af aan hoorde ik verhalen over tunnels die onder de hele stad door zouden lopen. Het leek me een typisch broodjeaapverhaal: iedereen die me erover vertelde, had het van horen zeggen en niemand had ze met eigen ogen gezien.

De in vergetelheid geraakte tunnels werden vaak soepeltjes verbonden met de beroemdste episode uit de lokale geschiedenis: het Beleg van Leiden. Van 30 oktober 1573 tot 3 oktober 1574 was de stad omsingeld geweest door Spaanse troepen onder leiding van generaal Francisco de Valdez. Leiden was met forten en schansen van de buitenwereld afgesloten met de bedoeling de bewoners door verhongering tot overgave te dwingen. In die tijd zouden Leidenaren, niet voor één gat te vangen, tunnels hebben gegraven tot achter de Spaanse linies om zo de hongerende bevolking van eten en drinken te kunnen voorzien.

Of het verhaal nu waar is of niet, de tunnels hebben hun werk niet kunnen doen, want ruim een derde van de achttienduizend zielen tellende bevolking is uiteindelijk aan honger en ziektes overleden. Op het beroemde schilderij van Mattheus Ignatius van Bree, dat in het Museum De Lakenhal hangt, zien we hoe burgemeester Pieter van der Werff ten overstaan van zijn uitgemergelde stadsgenoten als een moderne Christus zijn eigen lichaam aanbiedt. ‘Eten heb ik niet,’ zou hij volgens de overlevering hebben gezegd, ‘maar ik weet dat ik eens moet sterven. Als gij dan door mijn dood geholpen zijt, slaat de handen aan dit lichaam, snijdt het in stukken en deel het uit zo ver als mogelijk is. Ik ben dan getroost.’

Gelukkig volgde enkele weken later de bevrijding van Leiden, toen de Spanjaarden op 3 oktober op de vlucht sloegen voor de Watergeuzen die via de Vliet de stad binnenvoeren. Zij brachten haring en wittebrood met zich mee, dat elk jaar weer op het menu staat tijdens de uitbundige jaarlijkse viering van Leidens Ontzet. Ook de traditionele hutspot met klapstuk ontbreekt bij de viering niet. Dit gerecht herinnert aan de maaltijd die door de weesjongen Cornelis Joppensz. op de Lammenschans in een ketel zou zijn aangetroffen, boven een nog smeulend vuur, door de vluchtende Spaanse soldaten in paniek achtergelaten.

In de archeologie huldigt men het adagium: afwezigheid van bewijs is geen bewijs van afwezigheid. Met andere woorden: als je iets niet kunt vinden, wil dat niet zeggen dat het er niet is. Dat het soms gewoon een kwestie van tijd is, bewijst wel het geval van de Noord-Hollandse stad Hoorn. Daar werd in januari 2015 bij toeval een vijfhonderd jaar oude tunnel ontdekt toen na hevige regenval een gat in de bestrating in een doodlopende steeg was ontstaan. Archeologen daalden af en ontdekten de lange gemetselde tunnel. ‘De gang blijkt onderdeel van een groot overdekt rioolstelsel,’ zei stadsarcheoloog Michel van Dam, ‘dat bijna overal is ingestort, maar hier nog gaaf aanwezig is.’ De tunnel bleek onder een oud ziekenhuis uit 1563 te lopen. ‘De vele geruchten dat er gangen onder de oude stad zouden lopen,’ concludeerde Van Dam, ‘blijken dus waar te zijn.’

En als een dergelijke urban legend in Hoorn tóch op waarheid bleek te berusten, waarom zou dat dan voor Leiden niet óók kunnen gelden?

Hoe het verhaal begon

‘*You can’t start a fire without a spark,*’ zong Bruce Springsteen al. Zo begint elk boek en elk verhaal met een vonk, een idee dat spontaan opkomt en zich voor kortere of langere tijd in het achterhoofd van de schrijver nestelt om daar tot volle wasdom te komen.

Op een dag fietste ik in de Nieuwstraat, in het oude centrum van Leiden. Een kleine graafmachine was bezig gaten te graven om ondergrondse containers te kunnen plaatsen. Leiden ligt hemelsbreed nog geen tien kilometer van het strand en de overlast van meeuwen werd in de stad steeds groter. Een visje eten op de

zaterdagmarkt deed je met één oog op de hemel gericht om te zien of er niet een ‘Katwijkse duif’ op jouw maaltje loerde. Maar het probleem was vooral dat ze te vroeg buitengezette vuilniszakken openpikten en de inhoud over straat verspreidden. Om vooral dat laatste probleem tegen te gaan werd besloten tot de plaatsing van ondergrondse containers. Voor stadsarcheologen was dit onverwacht en fijn nieuws, want in de dichtbebouwde stad Leiden is archeologisch onderzoek vrijwel onmogelijk en nu kregen ze de kans om op tientallen plekken in de stad tot drie meter diep de bodem te onderzoeken, een geschenk uit de hemel.

Ik fietste daar dus, op weg naar de Openbare Bibliotheek, terwijl ze die gaten aan het graven waren, en ik dacht: wát een verhaal zou het zijn als ze nú op een van die tunnels zouden stuiten!

De tunnels zijn tijdens het plaatsen van de containers echter niet ontdekt – of nóg niet ontdekt, zou ik moeten zeggen. Of misschien zijn ze wel degelijk ontdekt, maar wordt dit tot op de dag van vandaag door bepaalde machtige mensen geheimgehouden om redenen die alleen bij hen bekend zijn...

Gedempte en overkluisde grachten

Net als in steden als Delft, Utrecht, Amsterdam of Haarlem wordt in Leiden je route bepaald door waar er bruggen zijn. In vroegere tijden was dit nog veel sterker het geval. Rond het midden van de zestiende eeuw maakte de stad op de Italiaans-Vlaamse koopman Guicciardini de indruk van een waar eilandenrijk. Hij telde eenendertig eilanden, verbonden door maar liefst honderdvijfenveertig bruggen.

In de middeleeuwse stad groeide het inwonertal en nam de bebouwingsdichtheid toe, hetgeen leidde tot meer verkeer in de straten. Om die reden werden veel grachten gedempt, maar ook werden er veel overkluisd: de straat werd over de gracht heen gebouwd zodat het water onder het plaveisel gewoon bleef stromen zoals het dat al eeuwen had gedaan.

Tijdens mijn voorbereiding op het schrijven van wat *Het Pauluslabyrint* zou worden, stuitte ik op het gidsje *Gedemptegrachtenwandeling*. Het bleek een uit-

gave van Het Waterambacht Leiden en de Historische Vereniging Oud Leiden te zijn en bevatte een wandeling langs alle gedempte en overkluisde grachten in Leiden. Met veel plezier liep ik de route, als een toerist in eigen stad, en al doende kwam ik op plekken die ik nog nooit eerder had bezocht. Op veel plaatsen werd een groot beroep op je fantasie gedaan om nog iets van het waterrijke verleden van de stad voor je te zien. Maar op verrassend veel plekken gold dat niet. Belangrijk voor mijn verhaal was de ontdekking dat er in Leiden overkluisde grachten waren die droog stonden en waar je een heel stuk onder de grond kon lopen – met de stad Leiden vlak boven je hoofd. Zo daalde ik af in de wijnkelder van het toenmalige restaurant Dartel in de Kloksteeg, die in rechtstreekse verbinding stond met een heel lang stuk, in prachtige staat verkerende, overkluisde gracht. Dáár hoefde ik nauwelijks mijn fantasie te gebruiken om een heel stelsel van tunnels voor me te zien. Wat als deze overkluisde gedeelten via geheime, voor onwetenden onzichtbare, doorgangen verbonden zouden zijn met oudere tunnels? Plots was dit geen idee meer dat totaál onmogelijk was...

Ik trok de stoute schoenen aan en belde aan bij een woning aan het Rapenburg. Volgens het gidsje liep er vanuit dat grachtenpand een ondergrondse gang tot aan de gracht. De bewoners lieten me binnen en namen me mee naar de grote kamer aan de achterkant van het huis. Als in een film rolden ze het grote tapijt weg, waaronder een houten luik, compleet met een ijzeren ring, verborgen zat. Via een stenen trap daalden we af de duisternis in, totdat de bewoner een licht ontstak. Inderdaad strekte voor mij zich een gang uit waardoor ik onbekommerd tot aan het Rapenburg kon lopen. Ik stelde me voor dat vlak boven mijn hoofd mensen fietsten en wandelden, onwetend van de verborgen wereld die zich vlak onder hun voeten bevond...

Licht in een duistere wereld

In een onderwereld vinden zaken plaats die het daglicht niet kunnen verdragen, dat spreekt voor zich... Zo drong zich het thema van de strijd tussen donker en licht aan me op, in godsdiensten en mythologieën wereldwijd een universeel thema. Om die reden wilde ik het verhaal zich laten afspelen op 20 en 21 maart, rond

de lente-equinox. Twee keer per jaar – rond 21 maart en rond 21 september (herfst-equinox) – duren de dag en de nacht ongeveer even lang. Het woord ‘equinox’ is afgeleid van de Latijnse woorden ‘*aequus*’ (= gelijk) en ‘*nox*’ (= nacht).

Op het noordelijk halfrond markeert de lente-equinox het begin van de lente. Vanaf 21 december gaan de dagen lengen en vanaf 21 maart duren de dagen langer dan de nachten. Van oudsher is de uitleg dat het goede en het licht de strijd met het kwade en de duisternis weer hebben gewonnen. Maar het gevecht is nooit helemaal voorbij, want na 21 juni krijgt het donker weer de overhand en worden de dagen weer korter. Het is een eeuwige strijd.

Het Pauluslabrynt speelt in 2015, omdat dat het jaar is waarin in Leiden de ondergrondse vuilcontainers werden geplaatst. Ik kreeg een cadeautje in mijn schoot geworpen toen ik tijdens mijn onderzoek ontdekte dat zich op 20 maart van dat jaar nota bene een zonsverduistering had voorgedaan. Een mooiere symboliek van een tijdelijke verduistering van het licht was niet denkbaar!

Na het verschijnen van mijn debuut *Het Petrusmysterie* had ik bovendien nog heel veel aantekeningen over de apostel Paulus over die ik niet had gebruikt. In de theologie van Paulus speelt de strijd tussen het licht en het duister eveneens een grote rol, dus hij paste naadloos in het thema van mijn boek. Nu wist ik dat hij uit Tarsus kwam, een stad in het zuidoosten van het huidige Turkije, die in de Romeinse tijd hét centrum was van de cultus rond de van oorsprong Perzische god Mithras. Ook in deze godsdienst stond de strijd tussen het licht en de duisternis centraal.

Zo ben ik aan de slag gegaan... Ik heb altijd heel veel aantekeningen wanneer ik ga schrijven, maar nooit heb ik een vastomlijnd verhaal in mijn hoofd. Het ontwikkelt zich al schrijvende.

Het gegeven dat je verhaal een eigen dynamiek blijkt te hebben is voor mij misschien nog wel een van de meest wonderlijke aspecten van het schrijfproces. Ook je hoofdpersonen lijken als vanzelf tot leven te komen en kiezen soms een weg die je als schrijver niet van tevoren voor ogen had. Mensen die niet schrijven kunnen zich dit soms maar moeilijk voorstellen, omdat zij ervan uitgaan dat de schepper van het verhaal toch zelf bepaalt wat er wel of niet gebeurt. Maar ik

heb juist geleerd om me door mijn eigen karakters bij de hand te laten nemen en samen met hen op ontdekkingsstocht te gaan. Dát is wat het schrijven voor mij vaak zo spannend maakt.

‘Ik leg ergens een lijk neer en zie wel wat ervan komt,’ vertelde detective-schrijver Appie Baantjer eens over zijn werkwijze. Ik vond dat heel erg herkenbaar. In *Het Pauluslabyrint* begon ik met een ondergrondse container.

Om te zien wat daarvan kwam...

1

Leiden, 20 maart 2015, 13.00 uur

Het college was eigenlijk afgelopen. In vogelvlucht had Peter de Haan de belangrijkste Leidse kerken behandeld in zijn Inleiding tot de Geschiedenis van Leiden voor masterstudenten. Het was een keuzevak, maar elk jaar zat het kleine zaaltje toch weer afgeladen vol. Dat deed hem vanzelfsprekend goed, en hij was opgehouden zich erover te verbazen.

Enkele studenten maakten al aanstalten hun spullen op te ruimen, maar durfden nog niet op te staan. Een jongen keek naar hem als een hondje dat wacht op een commando van zijn baasje.

Op het scherm achter hem werd een luchtfoto van de Hooglandse Kerk geprojecteerd. In het begin van de veertiende eeuw was dat niet meer dan een houten kapelletje geweest, maar in de zestiende eeuw was hij uitgebouwd tot een enorme kathedraal, die niet goed meer in zijn omgeving paste, als een te grote bank in een huiskamer. Op de foto was ook mooi de Burcht te zien, het gezichtsbepalende bouwwerk van de stad, in feite een cirkelvormige stenen muur van zes meter hoog met kantelen, boven op een motte, een twaalf meter hoge, door mensen opgeworpen heuvel uit de elfde eeuw.

Peter strekte zijn arm uit, waardoor het zachte gepraat onmiddellijk stopte. ‘Ik weet dat jullie willen gaan lunchen,’ zei hij met iets van aarzeling in zijn stem, ‘maar wie van jullie gaat vanmiddag een kijkje nemen bij het plaatsen van de eerste ondergrondse vuilcontainer bij de Openbare Bibliotheek?’

Hoewel de meeste studenten hem welwillend aankeken, kwam er geen reactie.

‘Jullie weten toch wel dat vanmiddag om twee uur een begin gemaakt wordt met een groot project in de stad waarbij containers geplaatst worden?’

Hooglandse Kerk en de Burcht

‘Ik wist dat niet, meneer,’ antwoordde een jongen beleefd, die tijdens het spreken zijn opgestoken vinger in de lucht hield. ‘Maar waarom zou dat voor ons interessant zijn?’

‘Wat léúk dat je het vraagt,’ zei Peter.

Zijn reactie ontlokte wat gegrinnik aan de zaal. De studenten stopten waar ze mee bezig waren, accepterend dat ze nog even vastzaten.

Peter pakte zijn laserpennetje en cirkelde met een rood lichtpuntje rond de kerk op het projectiescherm.

‘Het zal jullie misschien verbazen, maar er is eigenlijk maar weinig bekend

over het ontstaan en de groei van Leiden. De mogelijkheden om archeologie te bedrijven in de binnenstad zijn altijd heel beperkt, om de eenvoudige reden dat er gebouwd is op de plekken die je zou willen onderzoeken. Dat zullen jullie later nog wel gaan merken als je de kant van de stadsarcheologie op gaat. Heel soms hebben archeologen de kans om bij de sloop van een pand snel bodemonderzoek te doen, maar dat komt maar heel weinig voor. Met dit project kunnen we letterlijk op honderden plaatsen in de stad tot wel drie meter diep gaten graven. Wie weet wat er allemaal onder onze voeten verborgen ligt.’

‘Of welke lijken er uit de kast komen,’ merkte dezelfde jongen op.

‘Inderdaád!’ reageerde Peter enthousiast. ‘Nu lijkt het net of we dit ingestuurd hebben, maar dat was wel het volgende punt. Kijk...’

Met het rode lichtje beschreef hij een baan door de Nieuwstraat. ‘Deze straat is vroeger een gracht geweest, die zoals zoveel grachten in Leiden later gedempt is. Veel daarvan zijn overkluisd, dat wil zeggen, ze zijn niet volgestort met zand en puin, maar hebben een dak gekregen waarbovenop de straat is aangelegd. In sommige kun je nog een stukje onder de grond lopen, maar deze is dus gedempt. En hier, aan de andere kant van de kerk, lag de begraafplaats, maar aan deze kant, rond de vroegere gracht dus en tegen de kerk aan, werden vroeger weleens stiekem mensen begraven. Dat waren dan mensen die het zich niet konden veroorloven ín de kerk begraven te worden, maar die toch graag zo dicht mogelijk bij de kerk wilden liggen.’

In zijn binnenzak voelde hij zijn mobiele telefoon kort trillen.

Hij keek de zaal rond. Als hij nog langer door zou gaan, zou hij die oom worden die op een feestje te lang doorzaagt over vroeger. ‘Jullie kunnen gaan,’ zei hij dan ook maar. ‘En tot vanmiddag allemaal!’

Onmiddellijk kwam de zaal in beweging, alsof een film die op pauze had gestaan weer aangezet werd. Op weg naar de deur liepen de studenten allemaal langs zijn bureau om hun werk in te leveren. Onderdeel van het college was het tweewekelijks schrijven van een korte paper over een behandeld thema.

De zaal was leeg. Peter deed de beamer uit en verzamelde zijn spullen. Toen hij het stapeltje met papers oppakte, viel er een onbeschreven envelop tussenuit.

Dempingswerken in Leiden. Waardburg, 1973

Hij keek er even naar. Vast van een student die zich excuseerde voor het feit dat hij door allerlei omstandigheden niet aan de opdracht van deze week toegekomen was.

Net toen hij de envelop open wilde maken, verscheen Judith in de deuropening.

‘Je bent het niet vergeten toch?’ vroeg ze lachend.

‘Hoe zou ik ooit een afspraak met jou kunnen vergeten?’ zei Peter, terwijl hij de envelop bij het overige werk in zijn tas stopte.

Judith Cherev, een vrouw van begin veertig, had hij twintig jaar geleden leren kennen toen ze voor de begeleiding van haar eindscriptie bij hem was gekomen.

Sindsdien was er een hechte vriendschap ontstaan. Ze was gepromoveerd op een onderzoek naar de geschiedenis van het Jodendom in Leiden. Nu was ze universitair docent bij de faculteit Geschiedenis. Daarnaast was ze freelanceonderzoekster voor het Joods Historisch Museum in Amsterdam.

Haar donkere krullen, met hier en daar een charmante grijze streng, zaten met een dik elastiek nonchalant naar achteren gebonden. Nog steeds was ze een prachtige vrouw, slank en zoals altijd gekleed in een blouse en een lange rok. Het hangertje in de vorm van een davidsster om haar nek schitterde even in het licht van de tl-buizen.

‘Had jij me een berichtje gestuurd net?’

Judith schudde haar hoofd.

Peter pakte de telefoon uit zijn binnenzak en opende het binnengekomen berichtje.

Hora est.

Hij glimlachte.

‘Wat is er?’

‘Ik denk een student die me wilde laten weten dat ik te lang doorging.’

Hij liep naar de deur met de tas onder zijn arm en deed de lichten uit. Onderweg liet hij het berichtje aan Judith zien.

Het *hora est* – het is tijd – was de formule waarmee de pedel na exact drie kwartier binnenkwam als een promovendus zijn proefschrift ten overstaan van de promotiecommissie verdedigde. Het was de bedoeling dat de promovendus dan onmiddellijk zijn mond hield, zelfs al was hij nog midden in een zin. Door de meeste kandidaten werden de woorden met grote opluchting aangehoord.

‘Wel gevat,’ zei Judith, die hem het mobieltje teruggaf. ‘Vreemd alleen dat het anoniem verstuurd is.’

‘Zeker bang dat deze gevatheid hem punten gaat kosten.’ Hij verwijderde het berichtje. Toen hij de collegezaal af wilde sluiten, zag hij dat iemand een telefoon op een tafel had laten liggen, een iPhone die er als nieuw uitzag. Hij liep weer

Lipsiusgebouw

naar binnen en stak hem in de zak van zijn colbertje. Het zou niet lang duren voordat de eigenaar bij hem op de stoep zou staan, vergroeid als de studenten waren met hun mobiel.

Samen liepen ze naar buiten, in de richting van het Lipsiusgebouw, waar een universiteitsrestaurant was. Hoewel het al jaren zo heette, bleef Peter het nog altijd het LAK noemen, naar het theater dat er vroeger zat.

‘Mark zit er waarschijnlijk al,’ zei Judith, met iets van vertedering in haar stem. ‘Je kent hem, één uur is één uur.’

Mark was hoogleraar aan de faculteit Theologie, een briljante figuur met een psychiatrisch verleden, met wie Judith een latrelatie had. Praktisch gezien voerden ze één huishouden, maar beiden hadden hun bescheiden woninkje in het Sionshofje aangehouden. Samenwonen zou verhuizen betekenen, en geen van beiden wilde het hofje verlaten.

Binnen zaten studenten en docenten aan lange tafels te lunchen. Een eentonig geroezemoes vulde de ruimte. De warmte van de keuken en de etensgeuren zorgden voor een wat bedompte atmosfeer.

Mark zat inderdaad al aan een tafel, waar hij plekken voor hen vrijgehouden had. Hij zwaaide even.

Ze liepen langs het buffet naar hem toe. Peter nam een extra grote salade en een glas verse jus, Judith een kopje soep en een sneetje brood met kaas.

‘Goed zo,’ complimenteerde Judith hem, terwijl ze hem plagend op zijn buikje klopte.

Mark was al halverwege zijn maaltijd toen ze bij hem gingen zitten. Judith kuste hem licht op de wang, iets wat bij Peter na al die jaren nog altijd een steekje van jaloezie opriep.

‘Wat zijn jullie plannen voor vanmiddag?’ vroeg Peter.

‘Ik heb om twee uur een afspraak met een oudere man,’ zei Judith. ‘Hij heeft uit een nalatenschap verschillende objecten gekregen; zijn overleden oudtante was Joods. Via het museum is hij bij mij terechtgekomen. Ik ga even langs om te zien of het mogelijk wat voor onze collectie is.’

‘Leuk,’ zei Peter.

‘Tja, meestal levert het niks op hoor, om eerlijk te zijn. Maar soms zit er opeens iets bijzonders tussen, vergelijk het maar met *Tussen kunst en kitsch*. Dagboeken of brieven uit een kamp of oude gebruiksvoorwerpen. Je weet maar nooit. Meestal is het nog wel gezellig ook, het is vaak meer een luisterend oor bieden...’

‘Nooit een saai moment bij jou dus.’

‘Nooit een saai moment, nee,’ beaamde ze. ‘Verder wil ik vanavond nog een

college voor maandag voorbereiden, niets bijzonders eigenlijk. Ik heb de komende dagen voor mezelf.' Ze legde haar hand op Marks onderarm.

'Klopt,' zei Mark. 'Ik ga weer lekker naar Duitsland voor een weekje. Geen telefoon, geen internet, even helemaal afgesloten van de wereld, heerlijk.'

Eén of twee keer per jaar trok Mark zich een week terug ergens diep in de bossen in Duitsland om 'na te denken' zoals hij het zelf noemde. Hij had er niet eens bereik op zijn mobiele telefoon. Judith plaagde hem met een geheime minnares, maar wist dat hij dit af en toe nodig had om zich weer helemaal op te laden. Hij kwam altijd als herboren terug, vol energie. Een compromis was wel geweest dat hij minstens één keer tijdens zijn afwezigheid naar de bewoonde wereld zou gaan om haar te vertellen hoe het met hem ging.

'En vanmiddag,' ging Mark verder, 'wil ik nog een paar uurtjes aan een artikel schrijven, waar ik samen met Fay Spežamor aan werk, je weet wel, die Tsjechische classica, conservator Romeinse en Etruskische Kunst bij Oudheden.'

'Ik heb haar een paar keer ontmoet, ja,' zei Peter. 'Gek genoeg is zij zo ongeveer de enige van wie ik het mobiele nummer uit mijn hoofd ken. Als je die eerste twee cijfers maar onthoudt...'

'Dan tel je er telkens twee bij op,' maakte Mark zijn zin af.

Het was even stil.

'Had je een plan om iets te gaan doen dan?' vroeg Mark.

'Ik ga even een kijkje nemen bij het plaatsen van die container in de Nieuwstraat. Ik volg het project een beetje. De Dienst Erfgoed heeft me uitgenodigd. Daniël Veerman, Janna Frederiks... Ze hebben beloofd me op de hoogte te houden als ze op iets moois stuiten.'

'O ja, ik wilde jullie nog iets laten zien!' riep Mark plotseling enthousiast uit, alsof hij de laatste woorden van Peter helemaal niet gehoord had. Hij schoof zijn dienblad opzij waardoor een grote envelop tevoorschijn kwam, beschreven in een regelmatig, onmiskenbaar ouderwets handschrift.

'Aan de weledelzeergeleerde heer professor doctor M. Labuschagne,' las hij met veel spot voor. 'De afzender hiervan moet ik vanmiddag even een kort briefje sturen.' Uit de envelop haalde hij een grote stapel dichtgetypte velletjes, zo te

zien op een typemachine geschreven. ‘Dit is een van die dingen...’ zei hij, terwijl hij erdoorheen bladerde alsof hij naar iets specifiek op zoek was. ‘Sinds ik gepromoveerd ben, krijg ik met enige regelmaat dingen opgestuurd, schrijfsels van amateurs die denken de code te hebben gevonden waarmee het boek Openbaring te begrijpen is. Of die zeggen over het definitieve bewijs te beschikken dat Jezus nooit aan het kruis gestorven is...’

‘Of dat de apostel Petrus in Leiden begraven is,’ grapte Judith.

Ze lachten.

‘Maar dit... Kijk, meestal is het onzin en je zou het direct weg kunnen gooien, maar ik bewaar altijd alles. Op een dag wil ik er misschien nog eens iets mee doen. Soms lijken bepaalde ideeën gek of denkt de hele wereld dat een schrijver krankzinnig is, maar zo’n persoon kan ook gewoon zijn tijd ver vooruit zijn. Vandaag had ik er weer eentje, van ene meneer...’ Hij keek op het schutblad. ‘...meneer Goekoop uit Zierikzee, Zeeland. Het gaat over de Burcht. Volgens hem heeft die vanaf het begin af aan een astrologische functie gehad. Kijk, hij heeft er zelfs tekeningen bij gemaakt.’

Mark hield een blaadje met een verrassend fijne pentekening van de Burcht omhoog, waarop de ruimte tussen de kantelen vrijgelaten was zodat het geheel sterk op een Stonehengeachtige steenkring leek.

‘Hij heeft een hele theorie, dat op het moment van de lente-equinox op 21 maart de eerste stralen van de zon precies door de hoofdpoot schijnen, daarbij rekening houdend met de precessie van de aarde. De aarde is te vergelijken met een tol die niet precies rechtop staat, ingewikkeld verhaal... Via allerlei berekeningen probeert hij aan te tonen dat de oervorm van de Burcht al ver voor onze jaartelling gebouwd moet zijn. Het woord megaliet is volgens hem niets anders dan een afgeleide van het Griekse *mega-leithos*, oftewel, Groot-Leiden.’

‘Makkelijk na te gaan, morgen is het 21 maart.’

‘Ja, maar nee. De aardas staat anders dan toen. Maar goed, dat van die megaliet is natuurlijk onzin en de rest waarschijnlijk ook. Hier, aanvullend bewijs denkt hij te hebben gevonden door de plaatsing van de drie bomen in het midden van

de Burcht, die precies opgesteld staan zoals de drie sterren in het midden van het sterrenbeeld Orion. Je weet wel, net als de piramides in Egypte.'

'En de Rijn is dan de Nijl zeker?'

'De Rijn is bij hem de Lethe, of de Leythe, een van de vijf mythische rivieren uit de onderwereld van de Griekse mythologie, net als de rivier de Styx. Die naam Leythe heeft volgens hem natuurlijk ook weer met Leiden te maken.'

'Dat je daar je tijd aan verspilt,' zei Peter.

'Ik vind het vermakelijk. Je weet nooit waar iemand mee komt. Soms doen amateurs verrassende vondsten. Wat mij fascineert in dit verhaal is zijn theorie over de Burcht als zonnecultuscentrum. Hij heeft wel een punt over de naam Lugdunum...'

'De Romeinse naam voor Katwijk.'

'Ja, maar volgens hem oorspronkelijk de benaming van de heuvel waar de Burcht op staat. Lug is de naam van de Keltische zonnegod en *dunum* betekent zoveel als 'heuvel' of 'berg'. 'De berg van Lug' dus, of, iets vrijer vertaald, 'de heuvel waar Lug aanbeden wordt'.

'Op die manier kun je nog bewijzen,' wierp Peter tegen, 'dat het Zierikzee waar deze meneer Goekoop vandaan komt, eigenlijk teruggaat op de Griekse tovenares Circe. En dat Troje dus in Zeeland moet hebben gelegen.'

Mark stopte de papieren terug in de envelop. 'Hoe dan ook, ik stuur deze mensen altijd een beleefd briefje terug, meestal is dat afdoende.'

Judith pakte haar dienblad op. Ze had haar soep en brood al op.

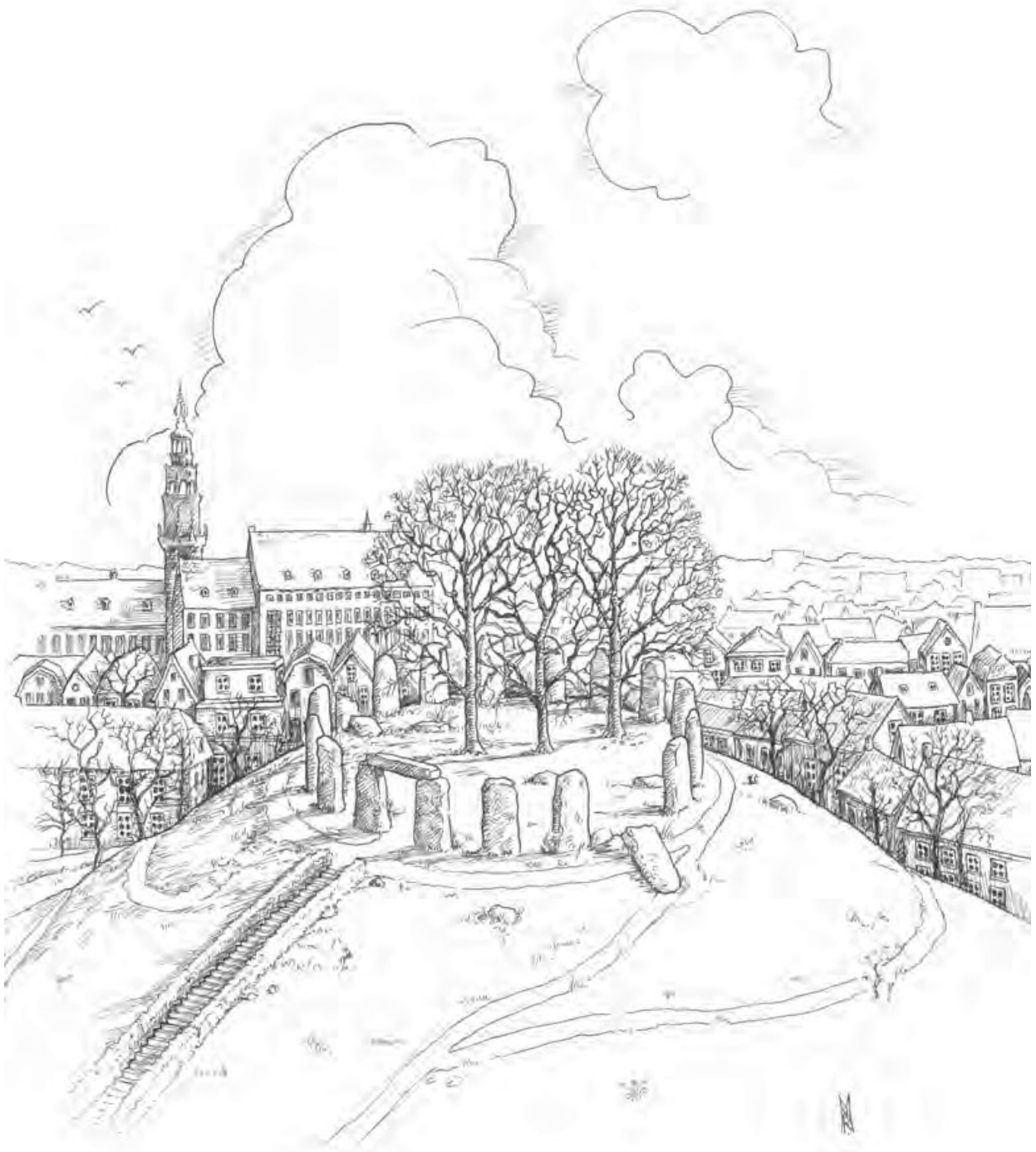
'Ga je al?' vroeg Peter een tikje teleurgesteld.

'Om twee uur heb ik die afspraak. Ik ga nog even naar mijn kamer om wat spullen te pakken. Als je wilt, kunnen we vanavond nog een afzakkertje drinken?'

Peter knikte.

Judith liet haar hand even op de schouder van Mark rusten, die zijn hoofd licht opzij boog, als een kat die een kopje geeft. Na een knipoogje richting Peter liep ze naar de spoelkeuken om haar spullen weg te brengen.

'Lug dus,' bracht Peter het gesprek terug waar Mark gebleven was.

De mega-leithos van De Burcht